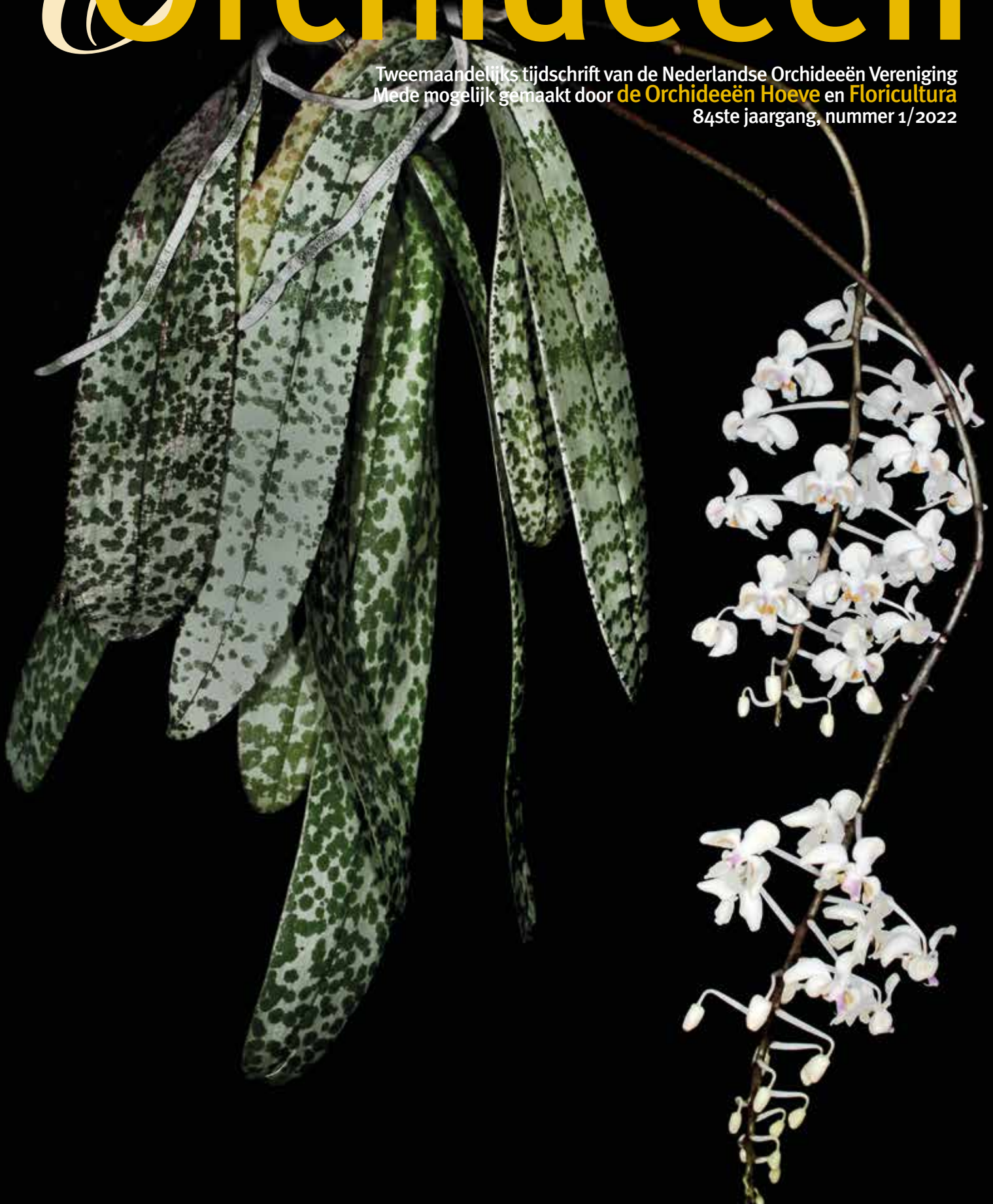

Orchideeën

Tweemaandelijks tijdschrift van de Nederlandse Orchideeën Vereniging
Mede mogelijk gemaakt door de **Orchideeën Hoeve** en **Floricultura**
84ste jaargang, nummer 1/2022

Roemenië is een prachtig land gelegen op het kruispunt van Centraal-, Oost- en Zuidoost-Europa. Het is ruim driemaal zo groot als de Benelux. De geografie is zeer gevarieerd, met zes soorten terrein: stranden en zandduinen aan de oevers van de Zwarte Zee, het Dobrogea-plateau (deel van een steppegebied dat zich uitstrekt tot aan de Kaukasus en West-Kazachstan), uitgestrekte laagvlaktes (waaronder de beroemde Donau-delta), subalpiene heuvels; en de Karpaten. Het laatste gebied herbergt een van de grootste oerbossen van Europa en is de thuisbasis van ongeveer 60% van de Europese populatie bruine beren.

Roemenië heeft een gematigd landklimaat met vier seizoenen: hete zomers en koude winters, met daartussen de lente en herfst. Onnodig te zeggen dat een land met zo'n divers terrein een paradijs voor biodiversiteit vormt.

Na jaren in het buitenland te hebben gestudeerd, keerde ik terug naar Roemenië om mijn vader te helpen bij het voltooiën van een 'klein' project over de wilde orchideeën van het Bucegi Nationaal Park nabij Sinaia, mijn geboorteplaats. Spoedig ontdekte ik dat orchideeën overal in mijn land groeien, niet alleen in het 'kleine hoekje van het paradijs', het natuurpark van mijn vader.

Project Orchids of Romania

Zo begon dit 'kleine' project, dat uiteindelijk vier jaar duurde en uitgroeide tot een obsessieve jacht op wilde orchideeën in het hele land. In najaar 2020 konden we uiteindelijk concluderen dat de orchideeën in Roemenië worden vertegenwoordigd door drie subfamilies, 26 geslachten en ongeveer 71 soorten, 14 ondersoorten, 48 variëteiten, subvariëteiten en vormen, zes hybriden en één intergenerieke hybride, nieuw voor de wetenschap. (Noot van de redactie: niet alle ondersoorten, variëteiten en vormen worden nu al door de Kew Checklist erkend.)

We bestuderen momenteel ook zeven nieuw ontdekte soorten en vijf ondersoorten die wachten om

Orchideeën van Roemenië

Deel 1

Tekst en foto's: Nora De Angelli

3

4

5

6

2

7

8

Kaart van Roemenië met de gebieden besproken in deel 1 en deel 2 van dit artikel

Deel 1

- 1 Bucegi Nationaal Park
- 2 Rodnei Nationaal Park
- 3 Natuurpark IJzeren Poort
- 4 Dobrogea – Bos van Babadag

Deel 2

- 5 Donaudelta – Letea-woud
- 6 Transsylvanië – land van de vampiers
- 7 Harghita Mădăraş – hier vonden we een natuurhybride nieuw voor de wetenschap

- 1 Natuurpark Bucegi Mountains herbergt diverse soorten *Nigritella*. Eens afgelegen, is het gebied kwetsbaar omdat het nu gemakkelijk bereikbaar is met de auto
- 2 *Nigritella rhellicani* in zijn natuurlijke habitat
- 3 Een bloem van *Epipogium aphyllum* wordt bezocht door een zweefvlieg, *Episyrphus balteatus*
- 4 *Ophrys oestriifera* komt ook voor in natuurpark Bucegi Mounains
- 5 *Ophrys insectifera* in natuurpark Bucegi Mountains
- 6 De zeldzame tweebloemige vorm van *Cypripedium calceolus* in een geïsoleerde maar gezonde populatie
- 7 Een groep *Epipogium aphyllum* in het natuurpark Bucegi Mountains
- 8 Kasteel Peles, Bucegi

in de nabije toekomst te worden beschreven. De soortenlijst blijft dus open, want we verwachten dat er elk jaar nieuwe ontdekkingen worden gedaan.

Om een beeld te geven van de orchideeënrijkdom van mijn land, zal ik enkele soorten presenteren, sommige endemisch in Roemenië of zeer zeldzaam, andere spectaculair of nieuw ontdekt.

Bucegi Nationaal Park

Dit bergachtige gebied is gelegen in het midden van Roemenië, in de provincie Prahova. Het hoogste punt is ongeveer 2.200 meter en het klimaat is alpien-continentaal, met koele zomers en lange, koude winters. Maar wanneer de lente aanbreekt, verandert deze plek in een bloemenparadijs.

Het park is de thuisbasis van vier soorten vanille-orchideeën, *Nigritella austriaca*, *N. miniata*, *N. bicolor*, *N. rhellicani* en twee nieuw ontdekte soorten die de alpiene hoogvlakten in juni en juli sieren. (Noot van de redactie: de Kew Checklist heeft *Nigritella* ondergebracht bij *Gymnadenia*.)

Half juni, op lagere hoogten (subalpien, 800-1200 m), diep in de vochtige, donkere bossen, groeien grote populaties van de raadselachtige spookorchidee, *Epipogium aphyllum*. Je merkt ze haast niet op tussen de dorre bladeren op de bosbodem.

Andere spectaculaire soorten die in het park te vinden zijn, zijn *Ophrys insectifera* en *Ophrys oestriifera*.

Een andere verrassende soort die in de provincie Prahova wordt gevonden, is het prachtige venusschoentje, *Cypripedium calceolus*. Een zeldzame vorm, waarvan de bloeiwijze niet één maar twee grote bloemen heeft, vormt een unieke, geïsoleerde populatie van 40-45 individuen. Deze populatie is de afgelopen vijftig jaar zorgvuldig door mijn vader geobserveerd. De locatie is volledig onbekend bij het publiek en daardoor kunnen de planten begin mei ongestoord elk jaar hun prachtige bloemen vertonen.

Rodnei Nationaal Park

Een andere magische plek, waar het venusschoentje een populatie van honderden individuen vormt, is Rodnei Mountains Nationaal Park, gelegen in het noorden van Moldova, de meest oostelijke regio van Roemenië.

In de zomer van 2019 vonden we daar de zeldzame *Cypripedium calceolus* var. *citrinum*, waarbij alle bloemblaadjes volledig geel zijn zoals de lip, door een gebrek aan anthocyaan-pigment. In Roemenië was dit het enige exemplaar – voor zover we weten – dat ooit in het wild heeft gebloeid, maar in het voorjaar van 2020 werd deze unieke plant uitgegraven en gestolen. De dief is nooit gepakt.

Natuurpark IJzeren Poort

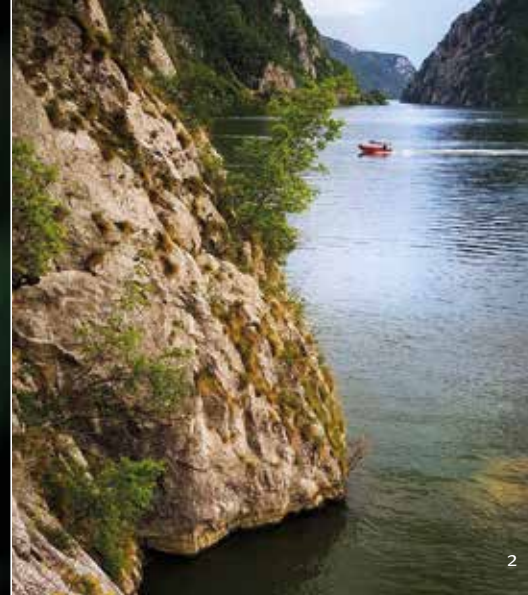
Nu is het tijd om naar het zuidwesten te reizen, naar een heel ander landschap, langs de machtige rivier de Donau. Na de Wolga, is de Donau de langste rivier van Europa: zij stroomt 2.900 km van de bron in het Duitse Zwarte Woud naar de Zwarte Zee.

Zuidwest-Roemenië heeft een mediterraan klimaat, veel milder en vochtiger dan de rest van het land. Hier komt de Donau binnen in Roemenië, vormt de langste en meest spectaculaire kloven van Europa en scheidt zo de zuidelijke Karpaten van het Balkangebergte. Hier vind je het natuurpark IJzeren Poort, op de grens tussen Servië en Roemenië.

Het park is een orchideeënparadijs met tientallen soorten – waarvan sommige alleen in deze regio voorkomen – zoals de prachtige *Anacamptis papilionacea* en zijn hybride met *Anacamptis morio*, *A. x nicodemii*, die beide grote populaties vormen in verschillende delen van het park. Ook de zelfbestuivende *Ophrys apifera* kun je daar veel zien. Toen we in 2017 onderzoek deden in het park, hadden we het geluk om op één afgelegen locatie een enkel exemplaar te vinden van de uitzonderlijke *Anacamptis x olida* nothosubsp. *paparistoi*, een hybride tussen, *A. coriophora* en *A. morio* subsp. *caucasica*, die beide in

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

- 1 Deze plant van *Cypripedium calceolus* var. *citrinum* werd uitgegraven en gestolen een jaar nadat deze foto werd genomen
- 2 Natuurpark IJzeren Poort
- 3 *Cypripedium calceolus* in het natuurpark Rodnei Mountains
- 4 *Anacamptis papilionacea* bezocht door de sprinkhaan *Isophya speciosa*
- 5 Bloemen van *Anacamptis x nicodemi* vormen een rustplaats voor de zeldzame vlinder *Parnassius mnemosyne*
- 6 Bloeiwijze van *Anacamptis x olida* nothosubsp. *paparistoi*
- 7 Een witte vorm van *Anacamptis morio*
- 8 Het dorre landschap van de Dobrogea
- 9 Een sterk gekleurd exemplaar van *Himantoglossum calcaratum* subsp. *jankae*
- 10 *Orchis purpurea* in het Bos van Babadag
- 11 *Limodorum abortivum*, ook wel bekend als de asperge-orchidee
- 12 *Anacamptis pyramidalis* in het natuurreservaat Babadag Forest

11

12

overvloed voorkomen in deze regio.

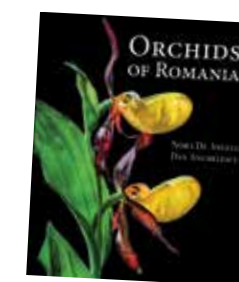
Het Bos van Babadag

Aan de zuidoostelijke grens van Roemenië bereiken we het Dobrogea Plateau. Het klimaat is hier warmer en vooral droger dan in de rest van het land en daarom is de flora van deze regio, met mediterrane soorten, heel bijzonder.

Een van de beste orchideeënlocaties in de Dobrogea is het Bos van Babadag. Ondanks de verzengende zomertemperaturen (die tot boven de 40 °C kunnen oplopen), is het bos verrassend rijk aan orchideeën. De meest imposante van allemaal is *Himantoglossum calcaratum* subsp. *jankae*, tot wel een meter hoog. Hij bloeit in juli en trekt zijn bestuivers aan met zijn sterke (voor ons onaangename) geur.

Andere soorten zijn *Anacamptis pyramidalis* en de overvloedige *Orchis purpurea*. Zij vertonen een grote diversiteit in kleur. De zeldzame witte variëteit, *O. purpurea* f. *albiflora*, kun je hier tegenkomen. Ook verschijnt begin mei de prachtige violette *Limodorum abortivum* in de schaduwrijke bosranden.

Deel 2 van dit artikel verschijnt in een volgend nummer van *Orchideeën*. Dat zal onder meer gaan over de Donaudelta met het magische Letea-woud en de mysterieuze regio Transsylvanië.

Over de auteur

Nora De Angelli is afgestudeerd in moleculaire biologie aan de Universiteit van Boekarest en heeft vervolgens gestudeerd in Rotterdam en Londen. Ze werkt nu aan een promotie-onderzoek in Boekarest. Samen met haar vader, Dan Angheliescu, heeft ze een prachtig boek gemaakt over de orchideeën van Roemenië. Een boekbespreking stond in *Orchideeën* 3/2021 pagina 82. Je kan het boek bestellen per e-mail aan noradeangelli15@gmail.com.